

tatásához. Pedig a "pénzkölcsönzőknek" egy ilyen elnök egy valóságos istencsapás, még a legrosszabb álmukban is irtózáttal gondolnak rá. Pedig annak idején nem sajnálták a pénzt az ígéretesnek tűnő elnökjelölt megválasztása érdekében.

Kíváncsian várjuk mi és ki jön Clinton után. Képes lesz-e az uralkodó együttes "megfelelő" utódot megválasztásra ajánlani az eredményesen befolyásolható amerikai választóközönségének?

I. sz. Függelék

– A Pest Megyei Hírlap 1992. november 24-i cikke –

Dr. Tamáska Loránd a forradalom előzményeinek kulisszatitkairól

ÁLCÁZOTT ÁLLAMCSÍNY?

Dr. Tamáska Loránd, a törvényszéki orvostan nemzetközi hírű tudósa meghökkentő élmények és ismeretek birtokában van. Az 1956-os forradalom és szabadságharc előzményeivel kapcsolatos véleményét eddig egyetlen hazai fórumon sem hozta nyilvánosságra. A beszélgetést követően a professzor úr külön kiemelte, hogy az általa közölt tények nem csorbítják a szabadságharcosok érdemeit. A forradalom spontán résztvevőinek helytállását, hősiességét nagyra becsüli, s tudja, hogy akik életük árán is szembeszálltak a túlerővel, másképpen látják, másképpen ítélik meg a történeteket.

E tárgyban másokat is megszólaltatunk, s várjuk mindazok véleményét, akiknek ismeretei révén az 1956-os forradalomról alkotott kép még teljesebbé válik.

– Önnek igen érdekes élményei és tapasztalatai vannak az 1956-os forradalom előzményeiről, egyes kiváltó okairól. Mielőtt erről kérdezném, kérem, hogy beszéljen szakmai pályafutásáról!

– Az Üllői út 93. alatti egyetemi törvényszéki orvostani intézetben dolgoztam 1940-től 1958-ig. Az egyetemi számlálórán végigmenve, voltam gyakornok, tanársegéd, adjunktus és megbízott intézetvezető. 1944. október 17-én lettem a Budapesti Rendőr-főkapitányság kültelki – ez huszonkét

elővárost jelentett – rendőrboncnoka. Nem sokkal később, 1945 tavaszán a főváros és a Pest Vidéki Törvényszék, vagyis Pest vármegye orvosszakértője. Három éven át, 1958 augusztusától 1961 júliusáig a pécsi egyetem törvényszéki orvostani intézetének tanszékvezető docense voltam. 1961. december 1-jétől élek Németországban, ahol 1983. december 1-jén történt nyugdíjazásomig intézeti tudományos főmunkatársként, illetve törvényszéki orvosszakértőként dolgoztam.

A KATYNI SZAKÉRTŐ

– *Kit tekint tanítómesterének?*

– *Orsós Ferenc* professzort, akiről az Akadémia életrajzi lexikonában még ma is az olvasható, hogy az ismert katyni mészárlás ügyében a németek felkérésére hamis orvosszakértői véleményt adott, és ezért a nürnbergi perben háborús bűnösnek minősítették. Mint ilyet, 1949-ben a Magyar Tudományos Akadémia kizárta tagjainak sorából. Orsós professzorról tudni kell, hogy 1939-ben orosz hadifogságba került, és 1943-ban a tarkólövessel kivégzett és exhumált 4122 lengyel katonatiszttel kapcsolatos vizsgálatokat végezte. Közismert, hogy 1991 tavaszán, hosszú vonakodás után *Gorbacsov* beismerte, hogy a katyni bűncselekmény *Sztálin* számlájára írandó. Ma már tudjuk, hogy a professor szakértői véleménye megalapozott volt.

– *A szovjetek ezzel kapcsolatos hivatalos álláspontját már korábban is sokan kétségbe vonták.*

– Én már 1956 májusában Moszkvában, megbízható orosz személyiség szájából hallottam, hogy a katyni piszkos

munkát a KGB végezte el. Ezt *Avdejev* orosz orvos tábornok, a Vörös Hadsereg törvényszéki orvosszolgálatának vezetője mondta nekem hivatali szobájában.

AZ OROSZ KAPCSOLAT

– *Miként került kapcsolatba az oroszokkal?*

– Ott kell kezdenem, hogy 1955 januárjában megismertem *Baljakin* orosz orvos alezredest, aki az ausztriai szovjet megszálló csapatok főhadiszállásán, Baden bei Wienben, az ott működő katonai bíróságon teljesített törvényszéki orvosi szolgálatot. Törzsbeosztása alapján az *Avdejev* tábornok vezette katonai törvényszéki orvostani intézetben tevékenykedett. Úgy ismerkedtem meg vele, hogy egy öngyilkos orosz főhadnagyot exhumáltam, akiről szakvéleményt kellett adnom. *Baljakin* mint megfigyelő vett részt a boncoláson, és ezt követően alakult ki közöttünk egy jó kollegiális kapcsolat. Ő abban az időben a véralkohol-vizsgálatokról írt egy nagyobb tanulmányt, ezért a hétvégeken többször is Pestre utazott bécsi állomáshelyéről. Intézetünk könyvtárában a kutatásaihoz szükséges nyugati, főleg német irodalmat tanulmányozta és fotózta.

– *A szovjet csapatok 1955-ben még Ausztria területén állomásoztak...*

– Úgy van. A semlegességi szerződés megkötését követően, ősszel kezdték meg a kivonulást. Az alezredes is készült a hazatérésre, de előtte telefonon értesített arról, hogy Budapesten halad keresztül az a tiszti szerelvény, amellyel utazik. Kérte, hogy a megadott napon déltájban legyen a Keleti pályaudvaron, mert ott kétórás ebédszünetet tartanak.

Közölte, hogy nagyon fontos dolgot szeretne velem megbeszélni.

TALÁLKOZÁS A PÁLYAUDVARON

– *Eleget tett a kérdésének?*

– Természetesen, hiszen mint említettem, igen jó kapcsolatban voltam vele. Kimentem a megadott időpontban a Keletibe, és az ebédidő két óráját végigbeszélgettük. Sétáltunk a peronon és mindenféléről beszéltünk, igazán komoly témákról azonban nem esett szó. Nem kérdeztem meg, hogy mi lett volna az a fontos dolog, mert arra gondoltam, hogy el akart búcsúzni tőlem, feltételezve, hogy nem fogunk találkozni többé. Az idő lejárt, a tisztek és családtagjaik beszálltak a vonatba, és a szerelvény lassan elindult. Baljakin a vagon lépcsőjén állt, váratlanul a fülemhez hajolt, és nagyjából szó szerint a következőket mondta: Kolléga úr, ön tudja, hogy az orosz csapatok elhagyják Ausztriát. Ennek az lesz a következménye, hogy Magyarországon változások lesznek. Ne higgyen ezeknek az átmeneti jelenségeknek, és ne hogy elgaloppírozza magát, mert annak később igen súlyos következményei lehetnek.

– *Ön tudta, hogy mire céloz?*

– Akkor még nem értettem. Néhány hónappal később, 1956 májusában a szakszervezeti központ kirándulást szervezett Kijevbe, Leningrádba és Moszkvába. Az orvosszakszervezet révén sikerült bejutnom a csoportba. Mivel ismertem Baljakin moszkvai címét, levélben értesítettem érkezésemről. Leningrádból történt megérkezésünket követő reggel már várt a szálloda előcsarnokában. Moszkvai

napjaimat végig Baljakin társaságában töltöttem, teljesen elszakadva a csoportomtól. A hivatalos programokon sem vettem részt.

CSÓKOK ÉS CSOKROK

– *Ismerve a korabeli viszonyokat, feltételezem, hogy ebből kellemetlenségei származtak.*

– Rózsa elvtárs, IBUSZ-kísérőnk, aki valójában ÁVH-s főhadnagy volt, jelentette a pesti illetékeseknek, hogy reggeli után egy magas rangú szovjet tiszt társaságában eltűntem. Rózsa elvtárs bizonyára azon is meglepődhetett, hogy Baljakin búcsúztató küldöttséget is szervezett a pályaudvarra. A katonai törvényszéki orvostani intézetből verbuvált kollégák – valamennyien katonatisztek – vörös rózsacsokrokkel és kis ajándécsomagokkal, illetve a jellegzetes orosz csókokkal búcsúztattak. Utastársaim a jelenetet a kocsik ablakából döbbeneten nézték. Később Pesten egyesek tudni vélték, hogy turistautam tulajdonképpen álcázott kiküldetés volt. Eszerint Kádártól megbízást kaptam, hogy a moszkvai elvtársaknál eláztassam a *Farkasokat: Mihályt és Vladimirt*. Éspedig nem is annyira politikai okokból, mint inkább személyes bosszúból. Különféle pletykák keringtek ezzel kapcsolatban.

– *Különös história. Vajon mi lehetett a kiváltó oka?*

– Utalnom kell arra, hogy Farkas Vladimir felesége Berei Éva volt, Berei Andor és Andics Erzsébet leánya. Andics Erzsébet húgát, Gabriellát 1944 nyarán magánórakon tanítottam, hogy le tudja tenni az orvosi diploma elnyeréséhez szükséges zárószigorlatot. Ő 1945 után a Bajcsy-

Zsilinszky Kórház igazgató-főorvosa lett. Évfolyamtársam, Janikovszky Béla küldte hozzám. Később Janikovszky volt a *Rajk-per* egyik elindítója, és Péter Gábor úgynevezett belső köréhez tartozott. Már 1945 előtt kapcsolatban volt Kádár Jánossal. Tény, hogy többen is úgy gondolták: Kádár közvetlen környezetéhez tartozom.

RÓZSA ELVTÁRS BÁRÁNYKÁI

– Ezenkívül mire alapozták ezt a feltevést?

– A történetek véletlen időbeli egybeesésére, illetve egyes emberekkel való személyes kapcsolatomra. Münnich Ferenc éppen akkor látogatott a moszkvai honvédelmi minisztériumba, amikor a csoportunk is Moszkvában tartózkodott. Ráadásul kerestem is a találkozást vele, csak hogy nem Kádár megbízásából, hanem azért, mert szerettem volna fél évig Cserbakov professzornál, az ottani törvényszéki orvostani intézetben, illetve Prozorovszky professzornál, a központi kutatóintézetben dolgozni. Ezáltal szerettem volna pesti pozíciómot erősíteni és sikeresebben harcolni Alapy Gyula, dr. Kelemen Endre és Vida Ferenc ellen. A találkozó azonban nem jött létre. Talán mondanom sem kell, hogy az IBUSZ akkori előírásainak megfelelően Rózsa elvtársnak tudnia kellett, hogy "báránykái" merre járnak. Nyilvánvalóan tudta, hogy megfordultam a honvédelmi minisztériumban.

– Ott kivel találkozott?

– A már említett Avdejev orvos tábornokkal. Körbevezetett az intézetben, bemutatott a beosztottainak. Ezután az irodájába mentünk, és szakmai kérdésekről beszélgettünk.

Váratlanul azt kérdezte, hogy merre van a volt főnököm, Orsós professzor. Azt feleltem, hogy az NSZK-ban, mert a katyni ügy miatt nem maradhatott Budapesten. Avdejev dühösen kitört: *"Nálunk minden gyerek tudja, hogy azt mi csináltuk. Orsósnak van igaza, és Nürnbergben hazudott Prozorovszky."* A minisztériumban tett látogatásom után ismét találkoztam Baljakinnal...

BALJAKIN SZÁRMAZÁSA

– Elmondta-e Baljakin, hogy mire célzott akkor, a Keleti pályaudvaron?

– Pontosan nem magyarázta el, de ismét figyelmeztetett, hogy ne feledkezzem meg arról, amit tavaly a Keleti pályaudvaron mondott. Mellesleg a honvédelmi minisztérium előtt nemes egyszerűséggel ezt a kérdést tette fel nekem: Mit keresel te ezeknél az oroszoknál? Csodálkozva néztem rá, mire így folytatta: Én nem vagyok orosz, tatár vagyok, Kazányban születtem, a Fekete Szűz Mária városában. Feltehetően a származása miatt is szimpatizált velem, csupán azért, mert én se voltam orosz.

– Önnek volt még egy emlékezetes beszélgetése, a forradalmat megelőző időszakban. Mégpedig Kádár Jánossal. Hogyan jött létre a találkozás?

– Ez július 18-án, szerdai napon történt. A Pest megyei pártbizottság Arany János utcai pártházában kerestem fel Kádár Jánost. Ő akkoriban lett a politikai bizottság tagja és a párt főtítkárhelyettese. Még a nyár elején fülembe jutott, hogy Gegesi-Kiss Pál, az orvosegyetem rektora olyan kijelentést tett velem kapcsolatban, hogy jó lenne áthelyezni

engem egy nagyobb vidéki proszektúra élére. Tudtam, hogy Kelemen Endre és Alapy Gyula keze van a dologban. Kelemen és köztem már 1945 óta folyt a harc, mert nem voltam hajlandó eltérni a hibás, vagy tudatosan hamis orvosszakértői véleményeit. Alapy egyik kijelentéséről is tudtam, amely szerint akadályozom a szocialista igazságszolgáltatást, amiért engem el kell távolítani, vagy bele kell keverni valamelyik kémperbe. Tíz év alatt sok mindent megéltem, de nem reagáltam rájuk. Amikor azonban ezekről a kijelentésekről értesültem, úgy éreztem, tennem kell valamit. Korábban soha nem vettem igénybe protekciót.

KÁDÁR TUDOTT VALAMIT

– *Ezek szerint segítséget kért Kádártól?*

– Igen, ez történt. Kádár fogadott, és körülbelül négy órán át beszélgettünk, ami úgy történt, hogy én mondtam a magamét, ő pedig többnyire hallgatott vagy hümmögött. Beszámoltam arról, hogy a rosszakaróim milyen lépéseket tettek velem szemben. Beszéltem Kelemen Endre működéséről, arról, hogy futószalagon gyártotta a hamis szakvéleményeket a politikai, vagy politikai jellegű perekhez. Monológomra Kádár csak ritkán válaszolt, akkor is röviden. Ilyeneket mondott; vannak még hibák, de azért nem a párt felelős, mivel az ideológia és a rendszer helyes, csupán egyes személyek követnek el hibákat. Próbáltam kizökkenteni a nyugalmából, emlékeztettem a vele szemben alkalmazott eljárásokra, a kínzásokra, de minden erőlködésem hiábavaló volt. Közismert, jéghideg nyugalmából nem tudtam kibillenteni. Egyszer csak a következőket mondta: Maga jól tudja, hogy az Úr Jézus Krisztus Isten fia volt, és 33 év alatt sem tudta megváltani

ezt a világot. Mi kommunisták, nem vagyunk Isten fiai, és még tíz éve sem vagyunk uralmon. Nem várhatja el, hogy már minden rendben legyen az országban. Kenetteljes szavaira olyan dühös lettem, hogy az asztalra csaptam és megmondtam neki, ha ilyen hülyeségeket beszél, akkor nincs értelme tovább társalogni. Felálltam, és az ajtó felé mentem. Kádár felugrott, utánam jött, és a karomnál fogva visszahúzott. – Ne legyen olyan heves – mondta –, legyen még egy kis türelemmel, várjon nyugodtan, és ezt mondja meg az egyetemi hallgatóknak is. Elárulom magának, hogy itt össze, októberben forradalmi úton meg fog változni a helyzet.

ÜRÜGY A MEGSZÁLLÁSRA

– *Ez a kijelentés sokmindent megmagyaráz abból, amit Baljakintól hallott 1955-ben, majd 1956-ban. Így látja ön is?*

– Pontosan erről van szó. Baljakin figyelmeztetése és Kádár szavai egyértelműen bizonyítják, hogy a forradalomnak volt egy ilyen, a későbbi céloktól teljesen eltérő előzménye. Nézetem szerint a magyar forradalom magvait Párizsban vetették el 1947. február 10-én. Ekkor kötötték meg a magyar–szovjet békeszerződést, amelynek következtében megszűnt a hadiállapot a két ország között. A megszálló csapatok elhagyták az ország területét, de visszamaradhattak az úgynevezett útvonalbiztosító egységek, mivel Ausztria egy része orosz megszállás alatt maradt, és e csapatok ellátása Magyarországon keresztül történt.

– *Arra gondol, hogy az oroszoknak szükségük volt valamilyen ürügyre ahhoz, hogy a magyarországi megszállást hosszabb időre bebiztosítsák?*

– Ismerve az oroszok mentalitását, biztos, hogy nem gondoltak a kivonulásra. A "megbonthatatlan" szovjet–magyar barátság, más szóval az örökös megszállás érdekében beleépítettek, belecsempészték a békeszerződésbe egy paragrafust, amely lényegileg az egész szerződést egy értéktelen papírdarabbá degradálta. Kikötötték, hogy amennyiben fennáll a fasizmus visszatérésének a veszélye, akkor joguk van Magyarországra bevonulni. A veszély megítélése természetesen tőlük függött. Az 1955. május 25-én kötött osztrák semlegességi szerződés jól mutatja az imperialista szovjet politika valódi arcát. Ilyen szerződésre a nemzetközi jog szerint semmi alap nem volt, hiszen Ausztria nem viselt háborút, nem állt vele harcban a Szovjetunió. Csapatai a németeket üldözve kerültek Ausztria területére.

A RUTINOS KGB

– *És mi a helyzet Magyarországgal?*

– A párizsi szerződés alapján 1956 őszére Magyarországnak is megszállásmentesnek kellett volna lennie. Ez azonban nyilvánvalóan nem illeszkedett az oroszok stratégiai elképzeléseihez. Az ausztriai kivonulást tehát úgy kellett megrendezni, hogy a nyitott kapu Magyarország megszállásával bezárható legyen. Erre adott lehetőséget a "fasizmus visszatérésének veszélye" kitétel. A KGB-nek igen nagy gyakorlata volt a politikai provokációk megszervezésében. Magyarországon megkönnyítette a helyzetét az, hogy számíthatott a pártapparátusra, a rendőrségre, az ÁVH-ra, a katonai tisztikar jelentős részére.

– *Ön igen tájékozottnak látszik ezekben a kérdésekben. Hiteles források alapján mond véleményt?*

– Valamennyi kapcsolatomból és forrásból ma sem szeretnék nyilvánosan szólni. De jó lelkiismerettel mondhatom, hogy hiteles források alapján mondok véleményt. Tartózkodásomnak csupán egyetlen oka van: nem szeretnék olyan embereket megnevezni, akikhez családi kapcsolatok is fűznek.

– *Akkor talán maradjunk a konkrét információknál.*

– Olyan befolyásos társaságba jártam, ahol a semlegességi szerződés megkötése után az volt a beszédtema, hogy mi lesz, ha az oroszok Magyarországot is kiűrik. Ez összefüggésben volt azzal, hogy a pesti zsidóság köreiben a semlegességi szerződéskötést követően valóságos pánik tört ki. Egy későbbi, magyarországi pogromtól féltek.

PERMANENS ÁTMENTÉS

– *Nem tart attól, hogy a kijelentései miatt antiszemitának tartják?*

– Remélem, hogy nem tartanak annak. Zsidó származású sógorom volt, és elárulom, hogy 1944. március 19-ét követően életem kockáztatásával több zsidót is megmentettem a deportálástól. Azt kell mondanom – sok zsidó osztja ezt a véleményt –, nem volt helyes az a törekvés, amellyel 1945 után a zsidóság egy része vezető állásokat igyekezett biztosítani a maga számára a kormányban, a pártban, az államigazgatási szervekben – ezen belül az ÁVH-ban, az egyetemeken, az Akadémiában és sorolhatnám. Érthető volt az aggodalom azok részéről, akik a hatalomba beépültek, és a diktatúra fenntartásában segédkeztek. A megoldást a párt vezetősége a permanens átmenetben, átmentésben látta.

– *Őn szerint melyek voltak ennek a megoldásnak a gyakorlati lépései?*

– Például a Petőfi Kör létrehívása. Sokat beszélnek ma a Petőfi Kör forradalmi szerepéről, de hallgatnak arról, hogy a pártközpont leányvállalata volt, és komoly szerepet játszott az áthangolásban. A pártban Kiss Károly volt az irányítója és a felelőse. Ő jelölte ki a megvitatandó témákat, azok előadóit, sőt még a közbeszólók személyét is. *Tánczos Gábor* pedig azt tette, amire Kiss Károlytól utasítást kapott. A kör működtetésével kapcsolatban az volt a párt elgondolása, hogy zárt helyen, különböző, főleg értelmiségi érdekcsoportok képviselői félelem nélkül ki mondják; az évek során felhalmozódott sérelmeiket, csalódásait. Ennek a futballmeccsekhez hasonló, gőzkieresztő szerepet is szántak.

A BIZONYÍTÁS KÉNYSZERE

– *Azt állítja, hogy az írók lázadása nem volt őszinte és spontán?*

– Elismerem, ma már nehéz bizonyítani, hogy az írók szövetsége, illetve annak valamelyik tagja kapott-e utasítást a pártközpontból. De nehéz elképzelni és elfogadni a megtérését például annak a *Méray Tibornak*, aki szerint az elvetemült amerikaiak halálos betegséget okozó baktériumokkal fertőzött cserebogarakat szórtak Korea földjére. Sokan attól tartottak, hogy a történelem fitoraként megeskivelük az, amit Petőfi így fogalmazott meg: *Habár felül a gálya, / S alul a víznek árja, / Azért a víz az úr!* Emiatt arra törekedtek, hogy megfelelő pozíciót biztosítsanak maguknak az új rendszer soraiban.

– *Eszerint a forradalmat csupán egy államcsíny álcázására akarták felhasználni?*

– Forradalom, ellenforradalom vagy államcsíny nem lehetséges némi lövöldözés nélkül. 1956 őszén Pesten a világ közvéleményének egyesek meg akarták mutatni, hogy fasizmus, fehérterror, antiszemitizmus van, ezért az oroszok beavatkozása, illetve bennmaradása jogos. Ne feledjük, hogy a polgári lakosság kezében nem volt fegyver. Az úgynevezett ellenforradalom megszervezőinek ezért gondoskodniuk kellett arról, hogy a harcosok kezébe valamenynyí fegyver kerüljön. *Kopácsy Sándor* olyan utasítást adott a rendőröknek, hogy megtámadásuk esetén ellenállás nélkül azonnal adják át fegyvereiket. 1956. október 23-án este 8 és 9 óra között a saját szememmel láttam a Madách körúton, amint a kék rendőrök puskákat osztogattak a forradalmároknak. Nézetem szerint *Maléter Pál* szerepe sem egészen tiszta. Ő a megbízhatatlan személyekből verbuvált, úgynevezett munkászászlóalj parancsnoka volt. A Kiliánlaktanya kevés fegyverzetét szigorú őrizet alatt, a vasajtós fegyverszobában tartották. Október 23-át megelőzően azonban sok fegyvert szállítottak a laktanyába, és alig őrizték. Vannak, akik úgy vélik, hogy az ottani munkászászlóaljnak is a terveknek megfelelően kellett fellázadni. *Maléter Pál* tárgyalása is felvet néhány kérdést. Józan ésszel felfoghatatlan, hogy az ország védelmét irányító hadügyminiszter miért megy személyesen az ellenség táborába, mindenféle előzetes biztosítás és védelem nélkül. *Szücs Miklós* vezérkari ezredes már október 20-án parancsot kapott a honvédelmi minisztertől, hogy készítsen egy riadótervet, és gondoskodjék a főváros fontos objektumainak katonai védelméről, tekintettel egy várható ellenforradalomra.

ELŐKÉSZÍTETT LÉPÉS

– *Van-e tudomása arról, hogyan viselkedtek az oroszok október 23-án?*

– Délután 5 és 6 óra között a Honvédelmi Minisztériumban Tyihonov, a tanácsadóként működő orosz altábornagy már tudta, hogy Budapesten ellenforradalom van, amelynek leverésére a magyar honvédség képtelen, ezért szükséges a szovjet csapatok beavatkozása. A miniszteri közvetlen telefonvonalon felhívta Antonov hadseregtábornokot, a Varsói Szerződés vezérkari főnökét, és engedélyt kért tőle, a székesfehérvári gépesített hadtest Budapestre való rendelésére és a bevetésre. Antonov megadta az engedélyt.

– *Ilyen döntést nyilván nem hoznak megfelelő előkészítés nélkül.*

– Én is úgy vélem, hogy egy ilyen nagy horderejű, világpolitikailag is súlyos intézkedést csak alapos előkészítéssel és a legmagasabb szintű jóváhagyással lehetett hozni. Tyihonov feladata csupán az akció időpontjának kijelölése volt.

Bánó Attila

II. sz. Függelék

– *A Hunnia című folyóirat 1994. október 59-i cikke –*

A magyar 56 háttére

ÖTSZÁZ GRAMM PRÁGAI SONKA

A memoár befejezetlen. Legalábbis dr. Tamáska Loránd ennyit küldött el a Hunnia részére Aachenből. Utána pedig rövidesen meghalt.

Van-e összefüggés a két esemény között, nem tudjuk. Az viszont bizonyos, hogy a kézirat szerkesztőségünkől hónapokra eltűnt, hiába forgattunk föl érte mindent – nemrégiben viszont szemünkbe tűnt, nem is elrejtve...

Közreadjuk, mert alapvetően fontos kordokumentumnak tartjuk. Lényeges hozzájárulás az 56-os forradalom, Magyarország 1945 utáni helyzete – de általában a történelem jobb megértéséhez.

I.

1. Bill Lomaxot én nem tartom illetékesnek abban, hogy az 1956-os eseményeknek "legjobb ismerője és magyarázója" legyen.

Könyve számos helyéből kitűnik, hogy baloldali, marxista beállítottságú, és mint ilyen, természetesen nyíltan vagy nem nyíltan, de arra törekszik, hogy "megmagyarázza a bizonyítványt" – hasonlóan, mint a "Lukács-iskola" tagjai, hívei (Fehér Ferenc, Heller Ágnes stb.) –, hogy hogyan érthető az meg, hogy a "megvalósult szocializmusban, ahol a munkásosztály van hatalmon" és így a politikai és gazdasági államberendezés marxista elvekre, vagyis a

"tudományok tudományára" van alapozva – ott a munkásosztály lázad fel a marxista rendszer ellen.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy Lomax nem magyar, így nem ismeri személyes megtapasztalások által az 1956-os – ill. azelőtti – magyarországi állapotokat. Nem volt – hogy a marxizmus mellett maradjak – a történetek megértéséhez elengedhetetlenül szükséges "osztály-élménye". Nem is lehetett, mert 1956-ban 12 éves volt és még azt sem tudta, merre van Magyarország. Disszertációját és könyvét jóval később, másoktól hallott "ismeretek" alapján írta meg. Kik voltak a "tájékoztatói"? Nem tudom, de gyanítható, mert egyeseknek az a megállapítása, hogy a "szocialista" Lomaxot nem tévesztette meg a magyar emigráció azon túlzott propagandája, miszerint a "forradalmat" az írók (Méray, Aczél stb.) "lázdása" indította el. Lomax fordítva ítéli meg a helyzetet: elsődleges volt a nép mozgalma és az írók, az értelmiség csak másodlagosan csatlakozott hozzá. Lomaxnak ez a megállapítása teljesen helytelen és világosan mutatja, hogy ő "marxista történész", vagyis nem történész, hanem "ideológus", aki nem arra törekszik, hogy történelmi eseményeket objektíve kiértékeljen és ismertessen, hanem arra, hogy a történelmi tények félremagyarázásával hogyan lehet Marxnak valamelyik téves tételét igazolni. Minden alapot nélkülöznek az olyan kijelentések, hogy "Nincs senki, nemcsak nyugaton, de Magyarországon sem, aki többet tett volna a forradalom igaz történetének... megismeréséért." Ennek a mondatnak majd minden szava valótlan, mert Lomax nem tárta fel igaz történetét egy nem létező forradalomnak.

1956 októberében ugyanis – valójában – nem volt népfelkelés, sem forradalom vagy ellenforradalom, hanem egy, az oroszok és a párt által már 1955-ben kitervelt, később megszervezett és 1956. október 23-án céltudatosan "kirob-

bantott" puccs, egy államcsíny, melynek azt kellett szolgálni, hogy az országot 15 éve megszállva tartó, gyarmati módra kizsákmányoló orosz csapatoknak ne kelljen kivonulnia és azt követő "öt perc múlva" (Marosán György kijelentése a KB egyik ülésén) ne kelljen a szovjet szuronyokra, tankokra támaszkodó pártnak, politikai rendszernek összeomlani. De mindezekről később.

2. Nem tetszik nekem a "bizonyítványt magyarázók" között Gosztynyi Péter sem. Én övele 1956-ról személyesen egyszer beszélgettem, akkor is röviden, és benyomásaim nem éppen a legjobbak voltak. Nyugati katonai szakértők nem sokra értékelik és úgy tudják, hogy 1956. október 23-án a Kilián-laktanyában mint GH-s tiszttel teljesített szolgálatot, laktanya-ügyeletes volt és lövetett a Corvin-közi "ellenforradalmi alvilági csőcselékre". De hát az vesse rá az első követ, aki nem tévedett életében, nem változtatta véleményét.

3. Fejtő Ferencet ugyan nem tartom "marxista történésznek", de legutolsó könyve: "Rekviem..." egynéhány téves adata alapján kételyeim támadtak adatközléseinek megbízhatóságát illetően.

Lehet, hogy amit leírok, kicsinyeskedésnek tűnik, de én mindig ahhoz a bölcs megállapításhoz tartottam magamat: "Kicsiny dolgokban mutatkozik az Úristen nagysága", amit természettudományos szemlélettel úgy formulázok át, hogy a természet nagyobb csodája az, hogy egy hangya gombostűfej nagyságú fejében mennyi intelligencia van, mint az, hogy az 5473 g súlyú agyvelővel rendelkező elefántból "betanított erdei munkást" lehet képezni.

Ezért számomra a kutató történészt az apró részletek pontos ismerete jelenti. Ezért nem tudom megérteni, de megbocsátani sem azt a tévedést, amit Fejtő könyvének 243. oldalán ír: "... férjhez megy egy híres vegyészhez, Zucker-

kandl Emilhez" ... Z. E. soha nem volt vegyész, hanem orvos, az anatómia professzora a bécsi egyetemen és ráadásul még magyar, mert Győrben született 1849-ben. Ugyancsak Győrben született 1861-ben fivére Ottó, aki az urológia tanára volt, ugyancsak a bécsi egyetemen. A magyar Fejtő Ferencnek igazán illene tudnia ezt a "kis magyar történetet". Zuckerkandl Emil felesége révén – Szepes Berta – ismeretségben volt Rudolf trónörökösrel, aki az íróasztalán álló emberi koponyát Z. E.-től kapta.

És mindjárt Z. E. után, ugyancsak a 243. oldalon III. Frigyes császárral kapcsolatosan azt írja "de alig hat hónappal trónra kerülése után meghal". A valóságnak megfelelően három hónapot, helyesebben 99 napot kellett volna írnia, és ezért van az, hogy III. Frigyes a német szakirodalomban, de még a köztudatban is, mint a 99 napos császár ismert.

II.

Most valamit magamról, mert szükségesek a továbbiak jobb megértéséhez: 1940-től 1958-ig dolgoztam a IX. ker. Üllői út 93. szám alatti egyetemi törvényszéki orvostani intézetben, végigmenve a szokásos egyetemi "szamárlétrán": gyakornok, tanársegéd, adjunktus, megbízott intézetvezető. 1944. október 17-én lettem a Budapesti Rendőr-főkapitányság "kültelki" (vagyis a 22 előváros) rendőrboncnoka. 1945 tavaszán Budapest, később "Nagy-Budapest" rendőrboncnoka és a Pestvidéki Törvényszék (Fő u. 40.), tehát Pest vm. orvosszakértője. 1958. augusztus–1961. július között a pécsi egyetem törv. orvostani intézetének tanszékvezető docense. 1961. december 1-jétől élek Németországban, itt is nyugdíjba vonulásomig (1993. december 1.) tudományos főmunkatárs egyetemi intézetekben, törvényszéki orvosszakértő. Ezen hosszú idő alatt is

foglalkozásom természete miatt sok olyan dolgot, eseményt éltem, tudtam meg, melyek vagy teljességükben nem ismeretesek, vagy a valóságnak nem megfelelően vannak dokumentálva.

Tanítómesterem Orsós Ferenc professzor volt, akiről a Tudományos Akadémia kiadásában megjelenő Életrajzi Lexikonban még ma is az olvasható, hogy a katyni ügyben a németek felkérésére hamis orvosszakértői véleményt adott, ezért a nürnbergi perben nemzetközi háborús bűnösnek minősítették, és mint ilyet 1949-ben a Magyar Tudományos Akadémia kizárta soraiból. Így "bizonyít" az írásos dokumentum, holott 1991 tavaszán, nagy vonakodás után – korábban még tagadta – Gorbacsov beismerte, hogy a katyni bűncselekmény Sztálin számlájára írandó. Ez azonban azt is jelenti, hogyha nincs gorbacsovi beismerés, akkor Katyn mindvégig a németeket terheli.

Én azonban már 1956 májusában Moszkvában autentikus orosz személy szájából hallottam, hogy a katyni "piszkos munkát" a KGB végezte. Ezt nekem AVDEJEV orosz orvostábornok, a Vörös Hadsereg törv. orv. szolgálatának vezetője mondotta hivatali szobájában. Úgy gondolom, mert a törvényszéki orvostan mellett szabad időmben mindig történelmi tanulmányokkal foglalkoztam, hogy ilyen és hasonló ismereteimet meg kell örökítenem az utókor számára.

"Bevezetésül" az 1956-os eseményekhez egy másik példát is említhetek.

A Magyar Nemzet 1991. október 28-i számában az áll, hogy leleplezték a kivégzett Dudás József emléktábláját a Frankel Leo utcában. Sem a hír, sem az emléktábla felírása nem felel meg a valóságnak, mert őt 1957. január 21-én nem végezheték ki, mert már január 19-én, egy szombat délelőttjén Szalma József ÁVH-s őrnagy agyonverte a Gyors-

kocsi utcában. Ekkor hívta a Gyorskocsi utca a BM bünygyi laboratóriumában dolgozó dr. Földes Vilmos rendőrőrnagyot a "kihallgatás" közben hirtelen meghalt Dudás halottkémlésére. Dr. Földes azonban nem volt található, mert én aznap délelőtt kiküldtem boncolni egy Gödöllő melletti faluba. Így a halottkémlést dr. Fáber Viktor honv. orvosalezredes, a Honvéd Központi Kórház (Róbert Károly krt. 44. sz.) kórbonctani osztályának vezetője végezte és állított ki halottvizsgálati leletet "hirtelen szívhalál" diagnózissal. Ezért mondom, hogy Dudást nem végezték ki, mert halottat nem lehet kivégezni, legfeljebb holttestét "szemtanúk" félrevezetése céljából felakasztani.

Dudás aktája megvan vagy a Hadtörténeti Intézetben, vagy az Újabbkori Magyar Levéltárban. Úgy tudom, hogy az aktában nem található a minden kivégzésről készítendő ügyészi jegyzőkönyv.

Ez a kiragadott két példa már mutatja, hogy mennyi "gyónnivalóm" van a történészek számára, melyeket nem vihetek magammal a sírba. Meg kell tehát írnom – és még időben – visszaemlékezéseimet, amelyben az 1956-os eseményeknek is sorra kell kerülni. A munka megírása azonban valószínűleg sok időt fog igényelni.

Ezért most az 1955-tel, 1956-tal kapcsolatban egy "előzetes" rövid közlés:

Ott kell kezdenem, hogy 1955 januárjában megismertem BALJAKIN orosz orvosalezredest, aki az ausztriai szovjet megszálló csapatok főhadiszállásán, a Baden bei Wienben, az ott működő katonai bíróságnál teljesített törv. orvosi szolgálatot. Törzsbeosztása az AVDEJEV tábornok vezette katonai törv. orvostani intézetben volt (Moszkva, Honvédelmi Minisztérium). Egy Kecskeméten öngyilkosságot elkövetett orosz főhadnagyot exhumáltam és adtam "felülvéleményt" az ügyben, melyet az ÁVH, hatásköri

illetékességét durván megsértve, "megkavart" és kereste az "aljas gyilkost" Kecskemét lakosai között. BALJAKIN mint megfigyelő vett részt a boncoláson és így alakult ki közöttünk jó kollegialitás, ill. barátság. A véralkohol-vizsgálatokról írt egy monográfiát, és ezért a hétvégeken többször jött Bécsből Pestre, hogy intézetünk könyvtárában a témájához tartozó nyugati, főleg német irodalmat tanulmányozza, fotózza.

1955 őszén Bécsből felhívott telefonon, hogy a semlegességi szerződés megkötése következtében a főhadiszállás elhagyja Baden bei Wient és a közeli napokban Budapesten halad keresztül a tiszti szerelvény. Dél tájban lesznek a Keleti pályaudvaron, kétórás ebéd-szünetet tartanak, okvetlen menjek ki hozzá, mert nagyon fontos dolgot akar velem közölni. Kimentem. Két órát beszélgettünk, sétáltunk a peronon és én – őszintén szólva – el is feledtem megkérdezni, miért is hívott, gondoltam, el akar búcsúzkodni tőlem, mert valószínűleg soha többet nem fogunk találkozni. Amikor azonban jelzést adtak kúrtszóval, hogy a pihenő lejárt, a tisztek és családtagjaik (Baljakin felesége, Jelena is ott volt) beszálltak a vagonba, a szerelvény már lassan mozgásba kezdett, Baljakin a vagon lépcsőjén állva a fülemhez hajolt és majdnem szó szerint a következőket mondotta:

"Kolléga úr jól tudja, hogy az orosz csapatok elhagyják Ausztriát és annak az lesz a következménye, hogy Magyarországon lesznek bizonyos változások. Ne higgyen ezeknek az átmeneti jelenségeknek, nehogy elgaloppírozza magát, mert annak később igen hátrányos következményei lehetnek."

Akkor nem értettem meg, hogy tulajdonképpen mire is céloz, mit akar mondani.

1956 májusában szervezett a szakszervezeti központ egy "kirándulást" Kijevbe, Leningrádba, Moszkvába. Véletlenül tudtam meg, és az Orvosszakszervezet révén sikerült bejutnom a csoportba. Mivel ismertem Baljakin moszkvai címét, azonnal levélben értesítettem érkezésemről. Csodálatomra a levelet meg is kapta és megérkezésünket követő reggel már várt a szálloda előcsarnokában. A moszkvai pár napi tartózkodásunkat majd mindig Baljakin társaságában töltöttem, teljesen elszakadva a csoporttól és nem vettem részt a hivatalos programban: képtár, múzeum, kolhozlátogatás. Mindezekkel ellentétben én – így jelentette a pesti illetékeseknek Rózsa elvtárs IBUSZ "kísérő" (valójában ÁVH-s főhadnagy) – reggeli után "eltűntem" egy magas rangú szovjet tiszt társaságában és csak vacsorára kerültem elő. Feltételezhető, hogy mint tanú vagy szakértő szerepeltem Farkas Mihálynak a moszkvai katonai bíróság előtt folyó perében. Farkas Mihály 1953 júliusától kezdve nem volt ugyan honvédelmi miniszter, de megmaradt vezérezredesnek és miniszteri posztjáról úgy váltották le "elegánsan", hogy Moszkvába küldték "továbbképzésre" a hadi akadémiára. Nem tudom, hogy 1956 májusában tartott-e még "fejtágító" kiképzése, az azonban biztos, hogy 1956 tavaszán, de még a nyár elején is volt Moszkvában, és igyekezett Mikoján segítségét megnyerni a személyét fenyegető veszély elhárításához. Rózsa velem kapcsolatos "gyanúját" megerősítette az a tény, hogy Moszkvából történő elutazásomkor Baljakin egy "búcsúztató küldöttséget" szervezett, ami azt jelenti, hogy a kijevi pályaudvaron a szerelvény előtt egy 5-6 tagból álló orosz tisztcsoport állt (kollégák a katonai törv. orv. intézetből) vörös rózsacsokrokkal, kis ajándécsomagokkal, rázták a kezemet és csókolták arcomat, jobbról-balról, az orosz szokásoknak megfelelően. A jelenethez – melyet utazótár-

saim a vasúti kocsik ablakából bámultak – hozzátartozik az is, hogy ugyanakkor kullogott teljesen összetörve, civil ruhában (kék szövet, diszkrét csíkozással) FARKAS Mihály. Egyesek később Pesten tudni vélték, hogy turista utam tulajdonképpen egy "álcázott küldetés" volt azzal a KÁDÁRtól kapott megbízatásomnak megfelelően, hogy a moszkvai elvtársaknál MÜNNICH Ferenc (akkori moszkvai követ, családunk régi jó barátja, apám egyetemi kollégája) bevonásával és segítségével "jól eláztassam a »Farkasokat«" (Mihály és Vladimir), és pedig nem annyira politikai okból, mint inkább személyes bosszúból, mivel kapcsolatban nem annyira Vladimir vállalási módszereire kell gondolni, mint inkább arra, hogy Kádár felesége miatt féltékenykedett F. V.-re, mert felesége, MÁRIA korábban mint ÁVH-százados Vladimir beosztottja volt és a "nacsalnyik" meg nem engedett módon közeledett az (akkor még) csinos és elegánsan öltözködő fiatalasszonyhoz. Vladimir még ma is azt állítja, és ezért Kádár, különösen azonban közvetlen környezete a legvalótlanabb rágalmakkal: fogkiverés, körömkiszakítás, herezúzás, szájba hugyozás vádolják őt és terjesztik város-országszerte. És engemet is – a később megírandók alapján – Kádár "közvetlen környezetéhez", feleségének bosszúért lihegő rokonságához soroltak. Az igazság azonban az, hogy Kádár – szavai szerint – Vladimirra féltékeny nem volt ugyan, de való, hogy nem szerette. Ki nem állhatta, de azért, mert bosszantotta, hogy apja miként tolja feljebb és feljebb az ÁVH rang-létráján. Itt utalnom kell arra, hogy Vladimir felesége Berei Vera volt, Berei Andor és Andics Erzsébet leánya. Andics Erzsébet húgát, Andics Gabriellát pedig 1944 nyarán délután magánórakon én tanítottam, hogy le tudja tenni az orvosi diploma elnyeréséhez szükséges ún. zárószigorlatot. 1945 után a Bajcsy-Zsilinszky Kórház igazgató főorvosa lett.

Gabit dr. Janikovszky Béla évfolyamtársam küldte hozzám "bizalommal", mert ismerte politikai felfogásomat. 1945 után ÁVH-s ezredes lett – de nem orvosi, hanem nyomozói funkciókat teljesített. Péter Gábor ún. belső köréhez (dr. Tímár István, dr. Janikovszky Béla, dr. Décsi Gyula, dr. Bálint István, Padányi Mihály) tartozott. Jani-kovszky volt dr. Szőnyi vallatója, "leleplezője" és így a Rajk-per egyik (?) elindítója. Szőnyi azonban nem mondott mást, mint amit én (megint) már 1945 nyarán tudtam dr. Kuti (Kacander) Gyula kollégámtól, aki Svájcban tanult, ott szerzett orvosi diplomát. A Liliom utcában lakott és így 1945 nyarának estéin sokat sétálgattunk az "Üllői úti fák alatt" (Kosztolányi Dezső). Elmondotta, hogy Svájcban kapcsolatban volt Szőnyivel és az akkori helyzetnek megfelelően minden emigráns igyekezett értesüléseit a szövetségesek hírszerzőinek továbbítani, abban a reményben, hogy tesznek valamit a fasiszták feletti győzelemért. Amikor az oroszok Jugoszláviát és Magyarország déli részeit elfoglalták, akkor igyekeztek mielőbb hazajönni, és kalandos utazással, Olaszországon keresztül a jugoszlávok vitték őket repülőn Szegedre. Ez az egész alapja Szőnyi és "csoportjának" az amerikaiak, ill. Tito számára végzett "kémtevékenységének". A Rajk-per irataiban az olvasható szó szerint, amit Kuti Gyula nekem már 1945-ben elmondott. Kuti dr.-t is elítélték és jó pár évet ült.

A belső körhöz tartozó Padányi (Pilcz) Mihállyal 8 évig együtt jártunk a miskolci gimnáziumba. 1936-ban érettségiztünk, ő műegyetemi, én orvoskari hallgató lettem. 1944 őszén ő robbantotta fel Fehér Lajossal a Gömbös Gyula-szobrot. Baloldali beállítottságú volt, a fegyveres ellenálláshoz csatlakozott, és így nem csodálkoztam, amikor 1945-ben az ÁVH-nál találtam. Nyomozási, vallatói munkára ab ovo alkalmas volt, mert apja a Monarchia egyik

legjobb, legtanultabb kémelhárító századosa volt, és 1919-ben a magyar Vörös Hadsereg – ha jól tudom – kémelhárító főnöke lett, miért később "kirúgták" a Horthy-hadseregből. Szakmájával azonban irodalmilag továbbra is foglalkozott és egy kétkötetes szakkönyvet írt a kémkedés módszereiről.

Padányi Mihály az ÁVH-tól a Földművelésügyi Minisztériumhoz került, lett annak főmérnöke és melleleg az ÁVH füle és szeme.

Nem pletykálni akarok, de mert van tapasztalatom különböző szakmák, szervek "ténymegállapító" rendszereivel, jól tudom, hogy nemcsak az fontos, mit tud a beszámoló, hanem az is – és ez talán még fontosabb –, honnan tudja azt, amit mond.

Janikovszky Béla már 1945 előtt kapcsolatban volt Kádár Jánossal, ismerte kapcsolatomat Kádár későbbi feleségének családjához. Farkas Vladimir nősülése után jó ideig a Berei családnál lakott, jó viszonyban volt Andics Gabival. Nem csoda, ha úgy gondolták a "Farkasok", hogy én is Kádár "közvetlen környezetéhez" tartozom és a történelem véletlen időbeli egybeesése: azonos időben Moszkvában a Honvédelmi Minisztériumban, katonatiszti búcsúztatás a moszkvai pályaudvaron – alapján arra a téves következtetésre jutott, hogy én is azok közé tartozom, akik Mihályt "eláztatták" Moszkvában. Igaz ugyan, hogy kerestem a találkozást Münnich Ferencsel, de nem Kádár megbízásából, hanem azért, mert 1956 májusában nem akartam Moszkvából hazatérni, az ottani törv. orv. intézetben prof. CSERBAKOV-nál, ill. az Össz-szövetségi Eü. Minisztérium Közp. Kutatóintézetében, prof. PROZOROVSKY-nál, a SZU törv. orvostani főszakértőjénél akartam vagy egy fél évig dolgozni, hogy így "erősítem" pozíciómat Pesten, és sikeresebben tudjak harcolni ALAPY Gyula, dr. KELEMEN Endre és VIDA Ferenc ellen (akkor

az Ig. M.-ban a bírói és ügyészi felügyeleti osztály vezetője). Ezen pár hónapos moszkvai tartózkodáshoz kellett volna Münnich Ferenc segítsége, nem is annyira "hivatalos", mint inkább "magánjellegű". Úgy gondoltam, hogy így viszonyozhatja azokat a vakációs napjait, melyeket joghallgató korában nagyapám házában, szőlőjében töltött. A találkozó azonban nem jött létre, most már nem tudom, hogy bent volt-e a követségen, de feleségével, BERÉNYI Etelkával sem beszéltem. Moszkvai tartózkodásunk alatt volt egy zártkörű díszelőadás a Bolsoj Teáterben (Rómeó és Júlia) a külföldi diplomaták, a május 1-jei ünnepségre érkezett külföldi küldöttségek és nómenklatúra tagjai számára. Én a francia követség páholyában ültem, igaz, nem az első sorban, hanem a hátsó székek egyikén. A szünetben, a nagy előcsarnokban kerestem Münnich Ferencet, de itt sem sikerült vele beszélnem.

Talán nem kell külön kiemelnem, hogy az IBUSZ előírásainak megfelelően a csoportvezetőnek tudnia kellett, hogy "Báránkyái" hol vannak, és így Rózsa "elvtárs" is tudta, hogy a Honvédelmi Minisztériumban vagyok, ill. megyek a követségre Münnich Ferenchez.

Most vissza kell térnem oda, ahol a történések fonalát megszakítottam: látogatás a moszkvai Honvédelmi Minisztériumban, AVDEJEV orvostábornoknál.

Először megmutatta intézetét, bemutatott beosztottjainak. Nagy teremben ültek – hasonlóan, mint az amerikai filmekből ismert nagy szerkesztőségi hodályok –, voltak vagy 30-40-en, mind törzstiszt, őrnagytól felfelé.

A törvényszéki orvostan minden fejezetének megvolt a specialistája, a célnak megfelelően berendezett munkaasztallal.

Az intézet megtekintése után AVDEJEV főmérnöki szobájába mentünk és szakmai kérdésekről beszélgettünk.

Itt nem BALJAKIN volt a kísérem, hanem az Inturist hivatalos tolmácsnője. Olyan magas rangú szovjet polgár külföldivel csak oroszul beszélhet, amit a hivatalos tolmácsnak kell átfordítani és természetesen a külföldi beszédét is. A tolmácsok, meg az Inturist valamennyi alkalmazottja a KGB-hez tartozott. Ezért AVDEJEV nem beszélhetett velem "tanú" nélkül és németül, bár tudott (múlt időben mondom, mert már meghalt). Elmesélt konkrét esetet, kérte hozzászólásomat, kritikámat. Én egy ablak melletti fotelban ültem, a csatlakozó fal előtt állt egy könyvszekrény (talán összerakható Lingel), alul több kis fiókkal. Abban voltak akták és fényképfelvételek. Egyszer csak AVDEJEV – hogy kényelmesebb legyen – leült a padlóra a könyvszekrény előtt, húzogatta a fiókokat és nyújtotta nekem a fényképfelvételeket. Igazán komikus volt a helyzet: egy fiatal külföldi terpeszkedik a fotelben és a "lábai előtt" ül egy szovjet generális. A tolmácsnő nem győzte szemét mereszteni. Ebben a "családias" hangulatú helyzetben kérdezi tőlem AVDEJEV: "Hol van a volt főnöke, Orsós professzor?" – Mire én: "Hol? Hát az NSZK-ban, a katyni ügy miatt nem maradhatott Budapesten." Mire AVDEJEV dühösen kitörve: "Ne is említse ezt a szart. (Így mondta ex verbis.) Nálunk minden gyerek tudja, hogy azt mi csináltuk. Orsósnek van igaza és Nürnbergben (ahol Katynt a németek számlájára írták) hazudott PROZOROVSKY. Ő volt ugyanis a nagy perben az orosz orvosszakértő, mert ő végezte a második exhumálást a Szovjet Tudományos Akadémia égisze alatt és a Szovjet Tudományos Akadémia BURDENKO akadémikus vezette "különleges bizottság" véleménye alapján állapított meg, hogy Orsós hamis szakértői véleményt adott. Érthető ezért, hogy a moszkvai Tudományos Akadémia pesti "kirendeltsége", az ún. Ma-

gyar, ún. Tudományos Akadémiának is 1949-ben Orsóst ki kellett zárni tagjai közül.

AVDEJEV így folytatta: "Nem értem a magyar illetékeket. Orsós a legjobb szakemberünk és hagyják külföldön tengődni. Hívják azonnal haza."

Ezért írtam előbb, hogy én már 1956-ban tudtam hitelt érdemlő orosz személyiségtől azt megerősítve – amit mindig is tudtam –, hogy a katyni tömegmészárlást a "dicsőséges Vörös Hadsereg" és nem a Wehrmacht követte el.

Nem hallgathatom el, hogy Katyn nem törvényszéki orvosi probléma, hanem világtörténeti mérföldkő, mert annak alapján tartotta meg Sztálin és utódai Hitler "ajándékait": a Baltikumot, Kelet-Lengyelországot, Besszarábiát, Moldvát.

Az orosz-német háború kitörésekor – mint általánosan ismert – a Londonban működő legális lengyel kormány kérte Sztálint, hogy most mint "szövetséges", küldje Angliába az 1939-ben orosz hadifogságba került lengyel tiszteket. Kb. 15 000. Sztálin a legkülönbözőbb – írásban megőrzött – hazugságokkal igyekezett megindokolni a tisztek szabadon bocsátásának, utazásainak elmaradását. 1943-ban azonban kiderült a valódi ok: nem utazhatnak a tisztek, mert már 1940 óta halottak. Akkor pedig még nem volt német katona orosz földön. Sztálin ezt a megállapítást a Vörös Hadsereg "becsületét" (??) sértőnek mondogatta, nem ismerte el a londoni legális lengyel kormányt, megszakította a diplomáciai kapcsolatot, és egy új kormányt képezett Moszkvában élő lengyel kommunistákból. Ezek később mint "Lublini Kormány", lemondtak Kelet-Lengyelországról és Sztálin a területvesztéséért a lengyeleket Kelet-Poroszországgal és a nyugati határnak az Odera-Neise vonaláig való kitolásával pótolta.

Ízléstelennek tartom, hogy a lengyelek mindig csak a nyugati határ garantálásáról, vagyis a Sztálintól kapott háborús zsákmányról beszélnek, de mélyen hallgatnak Kelet-Lengyelországról. Az oroszok felé mukkanni sem mernek. Nap mint nap állnak elő újabb meg újabb anyagi követelésekkel a németek okozta háborús pusztítások fejében. Valójában az oroszoktól kell nekik kárpótlást kérni, mert Sztálin engedélye nélkül (Molotov-Ribbentrop paktum) nincs második világháború. Sztálin azonban azt már 1930 óta tervezte: egy általános európai háború keretén visszaszerezni mindazon területeket, melyekről Lenin 1917-ben lemondott azért, hogy a német vezérkar segítségével és pénzével hatalomra juthasson. Ezért tartották – és tartják ma is – az orosz patrióták Lenint hazaárulónak, megfizetett német ügynöknek.

Katyn és Kelet-Lengyelország azért tartozik témánkhoz, mert mutatja, milyen trükkökkel dolgoznak az oroszok. Analóg a módszerük 1956-tal: "ellenforradalmat organizálnak Magyarországon azért, hogy az 1947-es párizsi békeszerződés egyik paragrafusára hivatkozva továbbra is az országban maradjanak.

AVDEJEV-nél tett látogatás után BALJAKIN-nal együtt hagytam el a Honvédelmi Minisztérium épületét. Előtte állva kérdezte BALJAKIN: "Mit csinál ma délután?" Mondtam: "Megyek az egyetemi törv. orvostani intézetbe CSERBAKOV professzorhoz, ott fogok egy kis előadást tartani a magyar törv. orvostan történetéről." Mire BALJAKIN, tehát egy orosz alezredes, egyenruhában, Moszkvában, a Honvédelmi Minisztérium előtt: "Mit keresel te ezeknél a tetves oroszoknál?" Valószínűleg nagy szemeket meresztve bámultam rá, mert mindjárt folytatta: "Én nem vagyok orosz, tatár vagyok, Kazanyban születtem a Fekete Szűzmária városában" – s közben öklével verte a mellét.